

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

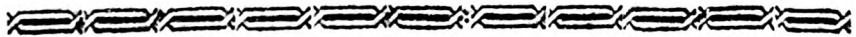
El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

DE
PHILOSOPHIA IVRIS
CONSULTORVM
ROMANORVM STOICA
IN DOCTRINA
DE CORPORIBVS EORVMQVE
PARTIBVS

PRAEFATVR
SIMVLQVE
ORATIONEM SOLENNEM
QVA

MVNVS PROFESSORIS IVRIVM ORDINARII
AVSPICABITVR
INDICIT

D. CHRIST. FRID. GEO. MEISTER
PROFESS. IVR. ORD. ET FACVLT.
IVRID. ASSESS.

GOTTINGAE,
SVMTIBVS VICTORINI BOSSIGELII.

1756.

§. I.

INSTITVTI RATIO.

Sunt qui materiam de partis evictione huiusque praestandae necessitate, in difficilioribus legitimae scientiae partibus habent. Cui sententiae quamvis, non temere, adsentiantur cordatiores, illi tamen vehementer falli videntur, qui difficultatis causam in ipsis iuris civilis conditoribus quaerunt, a quibus totam rem involutam & absconditam esse, queruntur. Accidit enim, si quid video, pluribus, quae de partis evictione praestanda vel non praestanda agunt, legibus, quod multis aliis, ut nempe, licet clarae, modo easdem veterum praudentum disciplinae regulis metiamur, interpretum tamen commentationibus, variis ad rem nil pertinentibus repletis distinctionibus, corrumpantur atque non tam explicentur, quam im-

A

pli.

plicentur. Igitur a persona mea haut alienum fore arbitror, si ea, quae de partis evictione huiusque praestatione superfunt, veterum prudentum placita, ex fundis suis declaravero, atque sic ab obscuritatis nota vindicavero. Quo in argumento ita versabor, ut primo notiones, quas *Corpori, Toti ac Partibus* subiecerunt veteres, assequar, deinde his ipsam evictionem, & actionem pro ea, seu auctoritatem, uti eam *VENULEIVS* (a) appellat, tam laxam & mollem istam ex emto, quam strictiorem & duriolem ex stipulatu, seu simplae seu duplae, secundum veteris regulas iuris accommodem.

§. II.

OMNE QVOD EST, STOICIS IN SENSU LATO CORPVS DICITVR.

Ut igitur constet, Ictis romanis quid fuerit corpus, philosophiae naturalis Stoicae principia de corporibus libanda sunt, quippe quae maximam partem & veterum iuris prudentum animis infixae haesisse, post probatum dabo. Scinditur autem naturalis Stoicorum philosophia in duo, ut ait *SENECA* (b), corporalia & incorporalia, atque corporum locus dividitur in hos primum gradus, in ea quae faciunt, & quae ex his gignuntur.

(a) in *L. 76. D. de Eviction. & dupl. stip.*

(b) *Epist. LXXXIX. pag. 393.*

Operum eius Lutetiae Parisiorum a. 1627. in f. editorum.

nuntur. Stoici igitur omne, quidquid omnino est, corpus appellant; atque ita non in materia solum & genii, anima, sed deus & virtutes, vitia, affectus & vox (c) corpora sunt. (d) Quae cum ita sint, haut immerito quaesiverit quispiam, quidnam illis fuerit incorporeum seu non corpus? SENECA insinuat quidem hanc divisionem, sed unum saltem illud de corporibus caput exsequitur, alterum de non corporibus silentio praeterit. Quid ergo? Senecam ex suis ipsius operibus optime explicari posse puto. Scribit namque in alio loco (e), summum esse genus *id quod est*, sed Stoicis placere aliud superius, seu primum, cum quidam in rerum natura esse dicant quaedam, quaedam non esse. Quibus addit Seneca: *Et haec autem, quae non sunt, rerum natura complectitur, quae animo succurrunt, tanquam Centauri, Gigantes, & quidquid aliud falsa cogitatione formatum, habere aliquam imaginem coepit, quamvis non habeat substantiam.* Ex quibus, ni fallor, apparet, Stoicos corporibus vera entia, non corporibus ea

A 3

quae

(c) DIOG. LAERTIUS in Zenone L. VII. Segm. 55 & 56. pag. 398 sq. Edit. Amst. 1692. & Aegid. Menagii observat. ad hunc locum p. 287. Sane Gellius Noct. Att. L. V. C. XV. *vocem*, ait, *Stoici corpus esse contendunt.*

(d) Quae licet hodie rideantur, stoicis tamen hanc fuisse linguam, ex Cicero, Seneca, Plutarcho,

Laertio aliisque pluribus comprobant IUSTUS LIPSIUS in Physiologia Stoicorum Antwerp. 1604. Lib. II. Dissert. IV. p. 75 sqq. & Thomas Stanley in Hist. Philosoph. P. VIII. Doctrin. Stoic. P. III. C. I & II. p. 622 sqq. edit. Lips. 1711.

(e) In Epist. LVIII. p. m. 284,

quae non esse credebant, subiecisse (f). Horum vero inter species numerata fuisse, *id quod dicitur, vacuum (g), locus, tempus*, docet SEXTVS EMPIRICVS (h). Capiunt inde lucem quae habet SENECA (i): *video Catonem ambulantiem: corpus est, quod video. Dico deinde, Cato ambulat, non corpus quidem est, quod nunc loquor, sed enunciatum de corpore, quod alii effatum vocant, alii enunciatum, alii edictum.*

§. III.

STOICIS OMNIA QVAE SENSIBVS COMPREHENDUNTUR, IN SENSU STRICTO CORPORIBUS SVNT.

Haec de Stoicorum corporibus in sensu latissimo sumtis sufficiant. Ab hoc distare puto alium, quem liceat medium appellare, quo Stoa addictorum plurimi, si non omnes, ipsa ea, quae sunt, adeoque ipsa corpora in sensu latiori accepta, in corpora & non corpora diviserunt. Nam *quod est*, ait SENECA, (k) *aut corporale est, aut incorporale; & paucis inter-*

(f) IVST. LIPSIUS ad locum Senecae citatum n. 9. p. 284.

(g) Vid. BIOG. LAERTIVS in Zenone L. VII. Segm. 140. p. m. 453.

(h) *Advers. Mathem. L. 1. C. IV. p. 220.* Edit. Fabric. Lips. 1718.

(i) *Epist. CXVII. p. m. 494.* Consule IVST. LIPSIUM *Physiol. Stoic. L. II. Diff. V. p. 80.* & STANLEIVM *l. s. cap. XX. §99. p. 642.*

(k) in *Epist. LVIII. p. 282.* Eundem in modum de Corporibus philosophatur SEXTVS EMPIRICVS

teriectis meminit entium *quae nec visu, nec tactu, nec alio sensu comprehenduntur*, quae ideo *cogitabilia* vocat. Et haec ipsa esse illa quae non corpora dicuntur, docet alio in loco (l), ubi id quo quid tangi potest, quin sit corpus, dubio carere inquit, ac Lucretii, Epicurei caeterum, verba: *tangere enim & tangi, nisi corpus nulla potest res*, sua facit. Solidum ergo & comprehensibile, LACTANTIUS (m) ait, corpus est, & oculis & manu videtur & tangitur; caetera quae sunt, sed non sensu comprehenduntur, incorporalia seu non corpora habentur. Quare nunc facillime intelligitur SEXTVS EMPIRICVS (*), qui contendit, corporum in supremo genere duplicem esse differentiam, alia cum sint sensibilia, alia vero cadant sub intelligentiam. Et de hac entium divisione, non de illa, quam paragrapho antecedenti exhibui, (n) intelligendum esse arbitror Ciceronem (o), quando contendit, de finitionum duo esse genera prima, unum earum rerum, quae sunt, alterum earum, quae intelliguntur, *esse* ea, quae cerni tangique possunt, ut fundum, aedes, parietem, stillicidium, mancipium, pecudem, suppellectilem, penus, *non esse*, quae tan-

A 3

gi

SEXTVS l. c. p. m. 221 ubi ea quae sunt, in corporea & incorporea dividit.

(l) *Epist. CVI* p. 463.

(m) *Inst. Divin. VII, XII*, p. 917. ed. Bünemannianae Lips. 1739.

(*) l. c. p. 220.

(n) Aliter sensisse videntur NOODT *Prob. iur. civ. I. II. C III.* & HEINECC. *Syntagm. Ant. L. II. tit. II. §. 2.*

(o) *Top. V.*

gi demonstrarive non possunt, qualia sunt usufructio, tutela, gens, agnatio; quarum rerum nullum subesse quasi corpus dicit. Neque de alia corporis notione puto valere quaestionem: *vox num sit corpus?* veteres inter philosophos vehementer disputatam, quam GELLIUS (p) refert. Caeterum, habuisse hanc de corporibus doctrinam Stoicos cum pluribus aliis philosophorum sectis communem, non est, quod historiae philosophicae peritos moneam.

§. IV.

STOICORVM CORPORA IN SENSU STRICTISSIMO SEV SOLIDA.

Veteres philosophos maxime Stoicos omnem absolvi sensum externum tactu, tralatitium est. Hinc *corpora* in medio significatu, & *res quae tangi possunt*, ac *tangibilia*, eadem sunt. SEXTVS certe EMPIRICVS (q) omnem sensualem apprehensionem contactu fieri, extra dubii aleam positum esse opinatus est. Caveamus tamen, Stoicis unicum fuisse sensum putemus. Non enim solum quinque peculiare seu speciale enumerarunt sensus (*), illumque qui potissimum sit manu, sensum, tactum *κατ' ἄσυχην* appellarunt, verum etiam ab eo peculiaribus

(p) N. A. L. V. C. XV. p. 332. sq. edit. Gronov. Lugd. Bat. 1706.

(q) l. c. p. 220.

(*) PLUTARCHVS de Placitis philosoph. L. IV. C. X. p. 106. edit. quae ex recensione Celeb. EDVARDI CORSINI Florentiae 1750. prodit,

culiarem corporum distinctionem petierunt. Rem ita esse, SENECAE locus, quem produxi [supra,] luculenter demonstrat, ubi visus atque tactus reliquis opponuntur sensibus. Quid? quod LACTANTIVS (r) visui oculos, tactui manus, instrumenta tribuit, dum ea quae *visibilia sunt oculis, & tangibilia manu*, aeterna esse negat. Corpus autem quod visui pariter & tactui subiacet, κατ' ἐξοχην corpus, item *solidum & comprehensibile* vocarunt (s), quod Apollodorus apud LAERTIVM (t) in tria secari ait, in longitudinem, latitudinem & altitudinem (u). Huius corporis extremum, seu longitudinem habens ac latitudinem, *superficiem*, superficiei extremum, sive longitudinem absque latitudine, *lineam*, lineae denique extremum, notamque minimam, *punctum*, eosdem appellasse idem LAERTIVS (x) docet. Tenes nimirum triplicem quae Stoicis fuit, corporum significationem, *generalem*, qua sunt ea quae

(r) Instit. Divin. L. VII. C. XI. n. 9. p. 917.

(s) LACTANTIVS l. c. c. XII. n. 2 & 3. p. 917 sq.

(t) in Zenone L. VII. Segm. 135. p. m. 450.

(u) Evolvi meretur PLUTARCHVS de Placitis Philosophorum L. I. cap. XII. pag. m. 30. Ibi enim definit corpus id, quod triplici extensione praeditum est, latitudine nimirum, altitudine, longitudine, seu extensionem aut molem tactui vel corporibus aliis re-

sistentem, sive molem locum occupantem. Quilibet facile animadvertet, tradi hic a Plutarcho duplicem corporis solidi definitionem, alteram mathematicorum, physicorum alteram. Mathematici sane apud SEXT. EMPIRICVM l. c. p. m. 219. corpus definiunt *trifariam extensum*, physici vero *molem resistantem*. Lectu caeterum digna sunt, quae ad PLUTARCHI locum notavit GORSIIVS not. 4. p. 30.

(x) L. c.

quae existunt, *specialem*, cui subiiciuntur ea quae in sensus cadunt, *specialissimam*, cui subiacent corpora solida, seu quae materiam habent, tactuque & visu percipiuntur.

§. V.

CORPORVM SOLIDORVM DIVISIO.

Extat corporum solidorum divisio apud SENECAM (z) floica, nec tamen aliis philosophorum sectis incognita & inusitata, trimembris, qua corpora esse dicuntur quaedam *continua*, ut homo, quaedam *composita*, ut navis, domus, ac omnia, quorum diversae partes iunctura in unum sunt coactae; quaedam *ex distantibus*, quorum adhuc membra separata sunt, tanquam exercitus, populus, senatus. Illi enim, per quos haec efficiuntur corpora, *iure tantum & officio cohaerent*, natura vero diducti & singuli sunt. Eandem corporum divisionem idem SENECA in *naturalibus quaestionibus* (a), sed duo per membra tractat, cum aliquid *continuum*, aliquid *commissum* esse ait. Quae divisio ut fieret clarior, definit SENECA continuationem, *partium inter se non intermissam coniunctionem*, unitatem vero, *sive commissura continuationem*, & *duorum inter se coniunctorum corporum tactum*. (b) Ex quibus

con-

(z) Epist. CII. opp. p. m. 450. interpret transponenda esse putat hunc in modum: *continuitio est partium inter se non intermissa coniunctio, & duorum inter se coniunctorum*

(a) L. II. C. II. opp. p. 348.

(b) Haec verba FERDINANDVS FINGIANVS haud infelix Senecae

conficit, ex corporibus, quæ videmus tractamusque, quæ aut sentiuntur aut sentiunt, quædam *composita* esse, quædam *non composita*. Illa constare aut nexu, aut acervatione, velut funem, frumentum, navem, *horum* species arborem & lapidem contendit. Non eadem de mente Senecæ est interpretum sententia, aliis nimirum tertium corporum genus, quod ex distantibus oritur partibus, omissum hic esse credentibus, aliis contradicentibus; inter quos GERARDVS NOODTIVS *c)* & qui eum secutus est, IOANNES GOTTFRIDVS SCHAVMBVRGIUS *d)* cominemorandi sũnt. Illi namque duplicem instituisse corporum divisionem SENECA videtur; non quasi tertium eorum genus non existat, sed quod tertium illud genus, quodammodo mixtam ex unito & connexo habeat naturam. Quam coniecturam ex ipso, quem primum adduxi Senecæ loco capit. Verum enim vero, quod pace tantorum manium dixerim, ex primo isto *Epist. CII.* loco tantum constat, Senecam tria numerasse corporum genera, neutiquam vero, esse tertio corporum generi mixtam ex unito & connexo naturam, opinatum fuisse. Ego vero, ut, quod sentio, dicam, nullus dubito, quin

Horum corporum tactus; unitas est sine commissura continuatio; quod, si hæc lectio non admittatur, necesse sit, ut continuatio & unitas sint idem, inter quas tamen Seneca discrimen assignet. Equidem, crediderim, nil opus esse inversione, modo verba: sine commissura ad corporum tactum

etiam trahantur.

c) Probabil. Jur. Civ. L. I. c. XII.

d) In *Spec. philos. Jstor. stoic. ex L 76. D. de Judic.* quod adiectum est eiusdem tractationi de iurispr. vett. Jstor. Rom stoic. Jen. 1745. pag. 249. 149.

quin Seneca generis alicuius corporum inferioris, omisso supremo, adeoque partis tantum cuiusdam corporum divisionis in quaestionibus suis naturalibus mentionem fecerit. Qui enim verba eius cum cura paulo acrius diligentiaque meditatur, ex continuationis ac unitatis definitionibus haud difficulter animadvertet, hanc illi ut generi subesse, continuorumque corporum unita species esse. Paucis igitur ut me expediam, corpora in summo genere aut sunt *continua*, ἡνωμένα, quorum partium inter se non est intermissa coniunctio, aut *διεσῶτα*, non *continua*, sed *ex distantibus composita*, *soluta*, *disiuncta*. Horum olim rursus duo fecerunt genera, quae nimirum certis distinctisque consistunt capitibus, ut chorum, legionem, gregem, & quae indistinctis infinitisque, ut populum. Illa vero, continua nempe corpora, aut sunt in specie talia, quorum partes uno continentur spiritu, natura cohaerent, vel, ut Seneca dicit, quorum est sine commissura continuatio, verbo, *unita*, vel secundum Senecam, *non composita*, ut homo, lapis, arbor, aut *συνημμένα*, ex partibus contingentibus, id est, pluribus inter se sine naturae beneficio cohaerentibus, seu quorum partes iunctura in unum sunt coactae, paucis, *commissa*, *composita*, *connexa*, ut aedificium, navis, funis, &c. Ita Senecae verba in luce ponenda esse, ea docent ipsius verba, quae magnam partem ex epistola CII. primo statim loco produxi, docet quoque insignis apud PLUTARCHVM e) locus, ubi comparatio inter

ge-

e) In *Præceptis Connubialibus*, prodierunt p. 104.
 pp. moral. quae Basileae 1542

genera corporum & connubium instituta habetur. Narrat scilicet Plutarchus, corpora dici a philosophis alia ex discretis constare, ut classem, ut exercitum, alia ex coniunctis, ut domum ac navem, quaedam unita esse atque congenita, [ut singula animalia. Deinde iudicat, fere connubium, quod ex amantibus constat, unitum congenitumque esse, quod vero dotis liberorumque procreandorum gratia est, ex coniunctis, concumbendi causa connubium ex discretis, quos simul habitare, non simul vivere arbitrari quisquam possit. Ex quibus patere puto, cum alterum supremum corporum genus sit corpus, cuius partes discretæ manent, alterius generis oportere partes esse non discretas seu coniunctas, sive coniunctio hæc natura fiat, ut in unitis, sive ope externa, quod in compositis accidere videmus. Nec minus, hanc divisionem corporum ad non corpora & entia moralia a veteribus fuisse accommodatam, inde perspicere licet. Quandoquidem autem hæc binembris corporum solidorum partitio, eo, quo diximus, modo, uti Vir summus, IACOBVS CVIACIVS f) ex CONONE mathematico evicit, veteribus philosophis mathematicisque familiaris fuit, non est, quod ad NOODTI opinionem, tamque, si quid video, erroneam adeo confugiamus. Quamvis etenim corporum ex distantibus coalitorum partes ipsa corpora vel unita vel connexa sint, quæ ratione morali seu officio coherent, nulla tamen adest ratio, cur eorum genus mixtum statuamus, siqui-

B 2

dem

f) Observat. L. XV. c. 33. opp. edit. Hanoviae 1602. col. 577.

dem idem de corporibus connexis valet, quippe quorum partes itidem sunt corpora vel unita vel connexa, & tota haec corporum divisio stoica, non a partium qualitate, vel ipsa cohaesione, sed a modo coniunctionis, cuiuslibet corporum generi proprio, desumpta est.

§. VI.

DE PERPETVO CORPORVM SOLIDORVM FLVXV

Venit mihi in mentem subvereri interdum, ne quis prolixam hanc Stoicorum de corporibus sententiae ut nugarum sterilium tractationem, in vitio habeat, atque Gellii g) varias, corpusne sit vox? philosophorum sententias referentis, verba obii-
ciat, hos aliosque tales argutae delectabilisque desidia aculeos, cum audiremus, vel lectitaremus; neque in his scrupulis aut emolumentum aliquod solidum ad rationem vitae pertinens, aut finem ullum quaerendi videremus: Ennianum Neoptolemum probabamus, qui profecto ita ait: philosophandum est paucis, nam omnino haud placet. Verum suppressunt hunc metum, nec patiuntur manare longius & ipsa Gellii verba, quae sunt iis dicta solis, qui quaestione, corpusne sit vox? oblectantur, & per veteres prudentes, in multas iuris civilis portiones diffusus doctrinae stoicorum de corpore solido, eiusque divisione usus. Quamobrem pandenda potius quam contrahenda orationis vela esse videntur, atque de corporum fluxu perpetuo ex mente Stoicorum, adeoque Istorum, adhuc quaedam

g) Noct. Att. L. V. c. XV.

quaedam dicenda. Nimirum iam THALES MILESIUS¹, atque PYTHAGORAS materiam esse primum generationis, & corruptionis, aliarumque mutationum subiectum, illamque versatilem, mutabilem & fluxam omnino omnem, *b)* igitur corpora solida in perpetua mutatione ac fluxu versari crediderunt. Quae principia ad alias philosophorum sectas propagata, praecipue ab HERACLITO adoptata perpolutaque *i)* Stoici quoque secuti sunt; prout praeter PLVTARCHVM *k)* & DIOG. LAERTIVM *l)* MARCVS ANTONINVS *m)* & multa de praecipiti qua mundus labitur velocitate, terrae mutabilitate, hominisque fluida materia atque caduca &c. apud Senecam loca, a IO. GOTTFERSCHAVMBVRGIO *n)* collecta comprobant. Quae res quo fiat clarior, tenendum est probe, Stoicos Deum pronunciaisse ignem esse artificem, ordine & via ingredientem ad mundi procreationem, qui mundus in se contineat omnes seminales formas, ex quibus singula fato nascantur; & spiritum per totum penetrare mundum, nomina autem a materiae, quam

inva-

b) PLVTARCHVS *de Placit. Philof. L. I. c. IX. & XXIII* pag. edit. Corsini 27 & 37.

i) DIOGENES LAERTIVS *in Heraclito L. IX. Segm. 8. p. m. 552. sq. SEXTVS EMPIRICVS Hypotypos. L. III. c. 15. in Opp. a Fabricio editis p. 156 sq. Consule quoque ARGID. MENAGIVM ad Laert. l. c. pag. 397. edit. Amst. 1692.*

k) PLVTARCHVS *l. c. L. I. c. IX.*

p. 27. Adi J&um consummatissimum JAC. CUIACIVM *Observ. L. XXVI. c. XL. opp. Tom. IV. col. 632 sqq.*

l) *Lib. VII. in Zenone Segm. 150. p. m. 460. sq.*

m) τὸν εἰς εαυτὸν *Lib. V. n. 23 pag. 96. Edit. CHRISTOPH. WOLLE. Lips. 1729.*

n) *L. c. p. 260.*

invadat, fumere mutationibus, o) statuisse. Hic spiritus ex principis Stoicis, ut res, maxime mobilis, cuncta implet ac pervadit, cui naturam suam sine intermissione exercenti subiecta corpora & ipsa, in perpetuo motu & mutatione sunt. Corpora inquam; eaque omnis generis solida, i. e. materiam habentia, seu unita, seu connexa, seu ex distantibus composita, quod haud obscure prodit Seneca, p) qui *non esse*, ait, *terram sine spiritu palam est. Non tantum illo dico, quo se tenet, ac partes sui iungit, qui inest etiam faxis mortuisque corporibus, sed illo dica vitali, vegeto, & alente omnia, &c.* Ab hoc spiritus per omnia transitu perpetuo Stoici continuum corporum motum, fluxum ac mutationem derivarunt: Ita, quaecunque videmus & tangimus (ut cum SENECA q) loquar) fluunt & assidua diminutione atque adiectione sunt. Nemo nostrum idem est in in senectute, qui fuit iuvenis, nemo est mane, qui fuit pridie. Corpora nostra rapiuntur fluminum more; quicquid vides, currit cum tempore; nihil ex his quae videmus manet. Imo ipse Seneca, dum locutus est mutari ista, mutatum se esse, sibi persuasit. Hoc est, quod ait Heraclitus: *in idem flumen bis non descendimus r)*. Manet idem

o) PLUTARCHVS de Placit. Philosoph: L. I cap. VII. p. m. 26.

p) *Natur. Quaest.* Lib. VI. c. XVI. in Opp. p. m. 909. Nec poenitebit perlegisse duo sequentia capita, in quibus de potentia

huius spiritus cuncta permeantis, plura non iniucunde disputantur.

q) *Epist. LVIII. Opp. p. m. 282 sq.*

r) Platonis & Heracliti de fluida corporum substantia philosophiam

idem fluminis nomen, aqua transmissa est. Hoc in amne manifestius est, quam in homine, sed nos quoque non minus velox cursus praetervehit. Et ideo miratur Seneca dementiam hominum, quod tantopere ament rem fugacissimam, corpus timeantque, ne quando moriantur, cum omne momentum mors prioris habitus sit. Pergit Seneca: *vis tu timere, ne semel fiat, quod quotidie fit? de homine dixi, fluida materia & caduca, & omnibus obnoxia casibus, mundus quoque, aeterna res & invicta, mutatur, nec idem manet. Quamvis enim omnia in se habeat, quae habuit, aliter habet, quam habuit, ordinem mutat.* Haec de perpetuo corporum fluxu atque mutatione praesenti scopo suffectura esse reor: uberiora de transitorio motu, augmento & imminutione, ablatione & additione, naturali mutatione, generatione & corruptione, mansione & quiete corporum, nosse cupientes veterum philosophorum, maxime Stoicorum¹ principia, in Diogene Laertio γ & Sexto Empirico τ) habent campum, in quo eorum curiosa excurrat diligentia.

§. VII.

STOICA DE CORPORIS SIGNIFICATV LATISSIMO IURISPRVDENTIA NVLLA.

Cum explicatis de corpore Stoicorum principiis, ad eorum habitum ad iurisprudentiam nunc veniendum sit; ea, quibus

phiam prolixè declarat sextus
EMPIRICVS *Hyp. oppos.* L. III. c. 15.
opp. p. m 156. sq.

1) IN ZENONE & HERACLITO,

passim.

2) In *Hypopos.* L. III. c. VIII:
IX. X. XI. usque ad XVI.

bus probatur, plerosque Jctorum romanorum philosophiae Stoicae tanquam glebae adscriptos, huius magnam in iurisprudentiam invexisse partem, argumenta, sicco pede practereo, iam ante a IAC. CVIACIO^{u)} EM. MERILLIO ^{x)} AEG. MENAGIO ^{y)} IVST. HENN. BOEHMERO ^{z)} EV. OTTONE ^{a)} IO SAM. HERINGIO ^{b)} IO. GOTTFR. SCHAVMBVRGIO ^{c)} CHRIST-HENR. ECKHARDO ^{d)} studio tam praeclaro occupata, ut si quisquam etiam nunc dubitet, eum necesse sit, in maximarum, earumque toti Jurisconsultorum reipublicae notissimarum rerum ignorantia versari. Explorandum igitur potius, doctrina de corporibus stoica, ad iurisprudentiam quatenus traslata sit. Equidem corporis in sensu lato sumti, seu, cui omnia, quae existunt, respondent, adplicationem aliquam in veterum Jctorum fragmentis invenire nondum licuit. Nec eiusdem ullam utilitatem in iurisprudentia cogitari facile posse reor, quod in summa hac divisione, incorporea, seu non corpora, sint nihil, quorum adeoque nulla dantur praedicata, iura nulla mente concipi queunt. Obstare forsan quibusdam videri possit locus iste Ciceronis, ^{e)} cuius ante ^{f)} mentionem inieci, ubi Tullius res dividit in eas quae sunt, et

^{u)} in *observationum libris*, p. 25.
fm.

^{x)} *Observatt. libro 1.*

^{y)} In *amoen. Jur. Civ.* sparsim.

^{z)} in *Progr. de Phil. Jctorum Stoica.* Hal. 1701.

^{a)} in *Oratione de Stoica vett. Jct. philosophia Duisburgi a. 1714 habita.*

^{b)} *Diff. de Stoica vett. rom. iurisprudentia.* Sedin. 1719.

^{c)} *de Jurisprudentia vett. Jctorum. rom. stoica.* Jen. 1745.

^{d)} in *Hermeneutica iuris.* Jen. 1750. Lib. I. c. IV.

^{e)} *Topic. n. V.*

^{f)} *§. III, p. 5 sq.*

& eas quae intelliguntur; quas ideo esse negat, quod earum nullum quasi corpus fuisse credit, sed conformationem quandam insignitam, & impressam intelligentiam. Verum, hanc oratoris philosophiam nulli praesidio esse puto eis, qui sententiam Stoicorum, esse nimirum corpora res, quae sunt, nec corpora, quae non existunt, in iurisprudentiam migrasse volunt; cum Ciceronis divisio rerum, a stoica ista longe abeat, ac etiamsi tota Stoam saperet, ad Istorum tamen fundum nulla trahi ratione possit. Quodsi enim perpendas exempla quae Cicero nominat rerum quae sunt, dubitare non poteris, quin in sensu valde limitato esse ea dixerit, quae cerni oculis, & manu tangi possunt, non esse contra, quae magis intelliguntur, quod eorum nullum quasi subsit corpus, hoc est, tale quod Stoicis solidum dicitur. Cicero igitur vocat corpora res, quae tangi possunt, eaque rebus, quae magis intelliguntur, ceu non corporibus opponit. Quis vero est in physiologia Stoicorum mediocriter versatus, qui nesciat, ex horum sententia ea non esse, quae falsa cogitatione formantur, esse contra reliqua, quae his opponi possunt, sive in sensus incurtant, sive animo tantum cernantur intelliganturque.

§. VIII.

2) CICERONEM magis hic ad hominum opinionem, quam ad veritatem locutum esse, verius est. Quamvis enim ea, quae esse negat, substantiae non sint, facultates tamen & qualitates sunt ve-

re existentes, plurimosque habentes effectus. VINNIVS ad Tit. Inst. de reb. corp. & incorp. & SCHWELTING. ad CAII Inst. L. II, §. I, §. 2. n. 9.

C

§. VIII.

LICET JCTI VETERES DIVISERVNT, RES IN EAS
QVAE SVNT ET QVAE NON SVNT.

Quamvis itaque probatum non sit, Jctos romanos divisionem Stoicorum summam rerum, in corpora & non corpora, in iurisprudentiae intulisse fundum, alia tamen ratione res in eas quae sunt, & quae quidem non sunt, esse tamen possunt, vel fuerunt, distinxisse, tam certum est, quam quod certissimum, Qua in re imprimis formula, *in rerum natura*, personis quoque adplicata *b)*, solemnis fuit. Et tantum abest, ut haec distinctio sit inanis, ut potius eam in re testamentaria; & successionum, in contractibus, coniunctione legatariorum, cessione & adventu diei, falsa demonstratione, postumo, partu in utero, dotis repetitione, aliisque pluribus iuris nostri capitibus, insignem usum praestare, noverint omnes, qui vel prima iurisprudentiae limina salutarunt. Quis vero eas, quae actu existunt, cum Stoicorum corporibus istis in sensu latissimo sumtis, & ea, quae saltem nunc in rerum natura non sunt, cum Stoicorum non corporibus, quae scilicet *falsa cogitatione* nituntur, facile comparaverit?

§. IX.

b) Loca magno collecta sume *de Verb. Signif. voce: natura.*
so exhibet BARNAB. BRISCONIVS

§ IX.

PHILOSOPHIAE STOICAE DE CORPORE IN MEDIO
SENSV LARGA SEGES.

Accedo nunc ad significatum corporis, secundum Stoicorum philosophiam medium, cuius in iurisprudencia romana segetem deprehendere licet largissimam. Huic namque, non ipsa quidem rerum divisio in res corporales & incorporales, ut quorundam est opinio, cum ea ex ipsa rerum natura sponte sua fluit, sed *termini & definitiones* huius divisionis originem suam debent. Ita enim, nisi Aniani manus immittit falcem, verba CAII ⁱ) habentur: *praeterea quaedam res corporales sunt, quaedam incorporales. Corporales sunt, quae manu tangi possunt -- Incorporales sunt, quae tangi non possunt: qualia sunt ea, quae non in corpore, sed in iure consistunt, &c.* Quae sane cum iis, quae in antecedentibus k) de corporibus Stoicorum in medio sensu relata sunt, exacte conveniunt. Constat nimirum inde, *res corporales* Istorum veterum, ipsa Stoicorum *corpora* fuisse, cum non solum iis horum definitionem adplicuerunt, sed ipse CAIVS etiam incorporales res *in corpore consistere* negat, per consequentiam corporales in corpore consistere, seu potius ipsa corpora esse, affirmat. Quid! quod & ipsos prudentes rerum corporalium & corporis vocibus promiscue usos fuisse, multis locis demonstrari potest. Certe VLPPIANVS l) quantitatem & iura corpori opponit: res quae sunt

C 2

i) *Instit. L. 2. s. 1. §. 2. Cum quibus compara L. 1. §. 1. D. de Divis. Res. & pr. Instit. de Reb. corp. & incorp.* k) §. III. p. 4. 199. l) in L. 7. pr. D. De Except. Rei Ind.

sunt in hereditate, aut peculio, corpora appellat, *m*) IULIANE res quae in eadem specie inmanent, *n*) & POMPONIO *o*) arbores corpora sunt. Res corporales seu corpora rursus sunt vel corpora vel quantitates. Illa sunt quae in commercio aestimari solent sua specie, vel, ut NOODTIUS ait *p*), suo corpore, eoque deinceps suam functionem recipiunt, qualia sunt Stoicorum corpora unita & connexa. Hinc alterum pro altero invito creditori solvi nequit. Quantitates contra, quatenus rebus accensentur corporalibus, intelliguntur a veteribus talia corpora, qualia multa, Stoicorum lingua, ex distantibus composita vel disiuncta non inepte dixeris; scilicet quae pondere, numero, aut mensura continentur *q*). Consistunt enim hae res e corporibus, & ipsae sunt corpus: quia tamen in commercio non tam ^o, quam quantitate, numero scilicet, aut mensura, aut pondere aestimantur, quantitates appellantur. Inde etiam est, quod non habentes usum, nisi consumptione, functionem suam potius in genere, quam in specie per solutionem accipiant *r*). Num vero quantitates in hoc sensu sumserit VIPIANUS a me supra nomenclatus? in quaestione est, cuius quidem affirmatio placet NOODTIO, negatio tamen ab VIPIANI mente propius abesse videtur. Nam cum Iesus manifeste dicat,

m) L. 33. *pr. D. de Aedil. Edicto.*

n) L. 18. *D. Quod metus causa gestum erit.*

o) L. 40. *D. De Aed. Emt. & Vend.*

p) In Comment. ad ff. L. I. T. VIII. in fin.

q) L. 30. *pr. D. de Legat. I.*

r) PAVLUS in L. 2. §. I. *D. de*

Reb. Cred. Adi NOODTIUM l. c.

dicat, res aut corpora aut quantitates aut iura esse, adeoque quantitates corporibus in genere opponat, accidisse videtur Ulpiano, quod veterum prudentum plurimis, ut nimirum loco divisionis bimembris rerum, in *corporales & incorporales*, harumque in *quantitates & iura*, brevitatis causa, omisso altero genere superiori, trimembrem substituerit, rebusque corporalibus quantitates & iura ut res incorporales opposuerit. Haec de rebus corporalibus, quas notamini & notioni corporum stoicis subiecisse Ictos romanos, patet. Quibus iam de rebus incorporalibus nonnulla adnectere abs re non erit. Sunt haec, *quae tangi non possunt*, ergo Stoicorum *non corpora*. Addit CAUVS r) *qualia sunt*, ea, *quae non in corpore sed in iure consistunt*, sicut est hereditas, & obligationes diversis contractibus scriptae, & licet hereditas vel emtio, aut diversi contractus res corporales in se habeant; ius tamen ipsius hereditatis, vel emtionis aliorumque contractuum incorporale est. Iura esse incorporalia, in ille quidem veterum loca quorum insignia maxime collegit BARN. BRISSONIVS t) probant; nec res dubii habere quid potest, cum iura tangi nequeant. Attamen sic rerum incorporalium fines iam rectos & expeditos latius esse, quae est HEINECCIUS u) aliorumque sententia, ut credam, a me impetrare non possum. Primo etenim neur-

tiquam

s) Inst. L. II. t. I §. 2.

r) De Verb. Signif. verb.: in corporealis et: ius.

u) Synonym. antiq. rom. L. II.

tit. II. §. III.

tiquam hic negligi oportet, romanis iura quaedam fuisse *mera*, quaedam *non mera* seu *mixta*: illa sine corpore cogitantur, haec non nisi cum corpore, illa non corpora, haec tanquam accessoria rerum corporalium ad corpora relata sunt. Hinc nemo miretur formulam veteribus solemnem, qua quaedam iura corporalia, quaedam incorporalia dicuntur. Elegans est locus apud PAVLUM x): *si viam habeam per tnum fundum, & tu me ab ea vi expuleris: per linguam tempus non utendo amittam viam, quia nec possidere intelligitur IUS INCORPORALE, nec de via quis, id est MERO IVRE, detruditur.* Explicui nimirum CELSUM y) sine dubio de iuribus non meris intelligendum, qui sit: *quid aliud sunt iura praediorum, quam praedia qualiter se habentia, ut bonitas, salubritas, amplitudo?* Quae dixi, magnam quoque robur accipiunt ab ULPIANO z) qui nullus dubitavit, quin circa stipulationem & ex testamento actionem, licet res, quae debebatur tradita iam fuerit, *adhuc tamen res petenda sit quam diu aliquid iuri rei deest.* Quae verba hoc illustrat exemplo: *ut puta possum fundum petere licet mihi traditus sit, si ius quoddam cautionis supererit.* Secundiun, quod moneam, hoc est. Quantitates, quando dicuntur res, quae tangi quidem possunt, sed per quantitatem valorem recipiunt, corpora, uti relatam est, omnino sunt. Plerumque tamen quantitas ipsum ponderis

x) in L. 4. §. 37. D. de usufr. & usufr.

y) in L. 86. D. de Verb. Signif.

z) in L. 27. D. de Solus. & Liberat.

deris, numeri, mensurae modum notat, atque tunc, quia tangi nequit, sine dubio rebus incorporalibus accensenda est a). Hinc rectissime res incorporales in quantitates & qualitates a quibusdam dividuntur. Quam divisionem ab HERMANNO VVLTEIO b) traditam, cum HEINECCIUS in *Elementis iur. civ. sec. ord. Inst.* veram agnovit, nescio quo pacto in *Synagmate antiq. rom.* c) rerum corporalium unicum oppositum iura esse, contendere potuerit. Equidem non ignoro, CAIUM res, quae in corpore, iis, quae in iure consistunt opposuisse; sed salva res est, siquidem ex mente CAII ea, quae in iure consistunt, corpora esse ideo negantur, quod tangi non possint. Quo igitur ipso dari praeter iura nullas alias res incorporales, haud innuit. Non ergo incorporalia & iura eadem esse statuit, sed ex incorporeis saltem iura, tanquam exempla persequitur ea, quae institutionum suarum ordo exigere videbatur, id quod verba *qualia sunt ea, quae non in corpore, sed in iure consistunt*, luculenter commoustrant. Neque etiam, reor, ex loco QVINTILIANI d) sententiae Heineccianae ullum peti praesidium potest. Ait enim ibi Rhetor, in eo, quod in iudicium deduci ei potest, nihil valere ius belli, nec armis erepta nisi armis posse retineri. Porro, non posse donari a victore *ius*, quia id

a) *Evolve L. 94. §. L. D. de Solut. & Liberas L. 34 §. 3. & 4. D. de Leges. 1. L. 46. D. de Cond. Indeb. L. 32. D. de adim vel transfer. Leg. 2. §. pr. D. de in pens. in rei. det. fact.*

b) in *Iurispr. Rom. L. 1. c. 62. pag. 345. sq. edit. Marp. 1618.*

c) *L. 11. t. 11. §. III.*

d) *Instit. orat. L. V. p. 286. Edit. Basil. 1531.*

id demum fiat eius, quod teneat, *iusque sit incorporale, apprehendi manu non possit*. Addit deinde, aliam esse conditionem heredis, aliam victoris, *quia ad illum ius, ad hunc res transferat*. Quis vero non videt, a Quinctiliano ius rei non in genere, sed in specie ibi tractata oppositum esse? Sed fac, oratoris ex sententia sola iura res esse incorporales, anne, quaeso, idem etiam credidisse veteres Ictos, exinde constabit? Caeteros auctores veteres, quos elegantius loquentes res corporales, res, incorporales *iura* appellasse dicit quidem, sed haud nominat HEINECCIUS, invenire mihi nondum licuit. Quod putat idem vir magnus, quantitatem ipsam seu valorem in iure consistere, leve est; cum sic etiam quaevis corpora a iuris dispositione certam habentia determinationem, iuribus adnumerari oporteret, quod sane ferendum non est. Etiam illicitam quantitatem in iuris nostri libris quantitatem esse, exploratum est. L. 1. §. 12. D. de Extraord. Cognis.

§. X.

RES INCORPORALES IN MEDIO SENSU VERE EXISTERE NEQUE STOICI NEQUE ICTI ROMANI NEGANT.

Interpretum maxime insignium plurimi, e) novi arguunt stoicismi veteres Ictos, quos res incorporales vere existere, negasse

e) Evolve GERARD. NOODT. *Probabil. h. e.* & HEINECCIUM l. c. §. IV.

gasse aiunt, huiusque sententiae probationem latere putant in fragmento PAULI ex libro tertio ad Sabinum f) quem servitute neque ex bonis, neque extra bona esse, dixisse ferunt. Mihi profus aliud videtur. Stoicis enim de rerum, quas Icti incorporales vocant, existentia dubitare, nunquam in mentem venisse, per Seneca aliorumque huic sectae adscriptorum loca in superioribus g) relata evincitur; locus vero iste Ciceronis h), quem plus simplici vice laudavi, hic vel ideo nihil probat, quod Tullius sub Stoicorum signis non militavit, & quem rerum incorporalium existentiam, non tam ex rei veritate, atque sententia, quam opinione hominum negasse, alii non sine magna veritatis specie suspicantur i). Nec in contrariam sententiam allegari potest TERTULLIANVS qui in libro de carne Christi k): omne, ait, quod est, corpus est sui generis, nihil est incorporale, nisi quod non est. Quamvis enim haec Tertulliani philosophia porticum omnino sapiat, facile tamen perspicitur, auctorem de corporibus in isto sensu, quia secundum Stoicorum doctrinam omnia ea sunt, quae existunt, seu tangi possint, seu non possint, locutum fuisse. Quandoquidem ergo ex ipsius philosophiae Stoicae

f) in L. 1. D. de Usu & Usu
 g) vid. supra §. VII. p. 17.
 h) Cap. XI. Operum quae Franco-
 i) §. II. p. 3. & §. III. p. 4. sqq. *terae* 1697 in fol. prodierunt p.
 b) Topic. V 304.

D

principiis res incorporales, licet substantiam non habeant, vere existunt; etiamsi veteres Jcti eas esse negassent, qua quæso ratione Stoicismi rei poterunt haberi? Sed vereor, ut argumento probari possit idoneo, veteres prudentes retulisse rei, quæ tangi non possunt, inter ea, quæ non sunt. Saltem ex PAVLI fragmento, 1) quo vir magnus GERARDVS NOODTIVS, aliique Jcti nituntur, de veritate huius rei mihi persuasum neutiquam est. Negat nimirum PAVLVS, duce, ut videtur *Sabino*, itineris, ætus, viae, aquaeductus, usum, vel usufructum legari posse, addita ratione: *quia servitus servitutis esse non potest*. Obiectionem deinde quidem proponit, Senatim scilicet decrevisse, *ut omnium quæ in bonis sint, usufructus legari possit*; quam tamen statim solvit verbis: *quia id neque ex bonis, neque extra bona fit*. Ex quibus verbis NOODTIVS pervincere magis atque cogere, quam elicere enititur conclusionem istam, ex Jctorum romanorum sententia res quæ tangi non possunt, vere non esse. Mens illius eo redit: PAVLVS servitatem neque ex bonis neque extra bona esse ait, ergo servitatem nusquam esse, vel plane non esse contendit; quoniam vero ratio huius effati est, quod servitus tangi nequeat, consequitur, ut secundum veterum Jctorum principia res incorporales iis annumerentur, quæ non sunt. Haec

NOOD-

1) in L. 1. D. de Us. & Usufr. &c

NOODTII interpretatio acumen quidem habet, sed veritatis nihil, quia veteres iuris prudentes, ipseque PAVLVS, *m*) nulli dubitarunt, quin iura in bonis habeantur. In bonis namque esse dicuntur, quaecunque domini nostri, vel quasi domini, inque patrimonio nostro aliqua saltem ratione sunt. Scrupulum eximit omnem VLPPIANVS, *n*) qui ait: *bonorum appellatio aut naturalis aut civilis est: naturaliter o) bona ex eo dicuntur, quod beant, hoc est, beatos faciunt: beare est prodesse.* In bonis autem nostris computari sciendum est; non solum quae domini nostri sunt, sed & si bona fide a nobis possideantur, vel superficiaria sint. Aequè bonis adnumerabitur, etiam si quid est in actionibus, petitionibus, persecutionibus: Nam haec omnia in bonis esse videntur. Jam si consideres, servitutes omnino iura esse, nos beatos facere, constitui, acquiri, peti; easdem non extra bona esse, largiri te oportet. Ipse NOODTIVS suae interpretationis fragilitatem sentiens, eam deserit, atque servitutum saltem ambiguae qualitatis esse pronuaciat. Quo ipso tamen, quod merito mireris, sui ipsius oblitus est NOODTIVS, qui paulo ante se demonstraturum promiserat, apud veteres incorporales res magis iis, quae non sunt, quam quae sunt,

D 2

ad-

m) in L. 21. D. de Verb. Sig.

n) in L. 49. D. eod.

o) Civiliter enim bona universitatem successionis significant, L. 3. D. de Bon. Possess. L. 14. §.

§. D. ad Sæm Trebell. BARN. BRISS. de V. S. vocæ: bona. n. 2. Ex quibus patet, PAVLVM in L. 1. D. de Usu & Usufr. de bonorum naturali appellatione loqui.

adaumeratas fuisse. Sed, ais, quid verba Pauli: *quia id neque ex bonis neque extra bona fit*, sibi volunt? Ictorum, qui post restauratam veram non simulatam iurisprudentiam floruerunt, princeps, IACOBVS CUIACIVS *p*) nodum forsan solvisse videtur, qui inter ea, quae *proprie*, & quae *improprie* in bonis esse dicuntur, distinguit. Hinc servitutes *proprie in bonis non sunt*, quia substantiam non habentes in vero dominio non habentur; cum tamen quasi domini sint capaces, *certe non sunt etiam extra bona*. Igitur quasi in bonis sunt, & magis est, ut bonis adnumerentur. Lucem, quae ex Cuiacii divino ingenio Pauli verbis affulget, video, sed alia tamen sequor, num meliora, an deteriora? iudicare lectoris est. Videtur nempe verbis Pauli propria luce claris, alienae nihil opus esse; cum eius disputatio non sit de servitute, quae sine dubio in bonis est, sed de *servitute servitutis*, quam in rerum natura non esse, secundum veteris iuris regulas manifestum est. Verissime igitur servitutum servitutis neque ex bonis neque extra bona, adeoque nusquam esse, Paulus asserit. Vera esse, quae dixi, ipsa Icti verba ostendunt, ait enim: *nec usus, nec usufructus, itinervis, actus, viae, aquaeductus legari potest, quia SERVITVS SERVITVTIS ESSE NON POTEST. Nec erit utile* (intel-

p) in *Not. ad. Inst. L. II. s. I.* Opp. *HANOV.* 1602 *P. I. col. 90.*
ad verba: in nostro patrimonio

tellige: hoc legatum servitutis in servitute) ex *senatus consulto*, quo cavetur, ut omnium quae in bonis sunt, ususfructus legari possit, quia id (scilicet hoc legatum, haec servitus servitutis, talis res legata) neque ex bonis, neque extra bona (adeoque nusquam, plane non) fit. Ita certe, si quid video, omnia sunt plana, nihilque difficultatis facile spirant q), ita porro constare puto, ne unicum quidem monstrari argumentum possidoneum, quo saltem vero fiat simile, vel philosophos stoicos, vel Ictos romanos, res quae tangi non possunt, quin vere sint, dubitasse. Errorem primum produxisse videtur neglectus divisionis summae rerum stoicis familiaris, qua corpora dicuntur ea, quae sunt, non corpora, quae non esse credebant, quo factum est, ut omnia de incorporalibus hisce, ad res quae tangi nequeunt, falso tracta fuerint. Quo in errore, iuris romani interpretes cum essent quoque, quid mirum, si horum auctoritas sinxit & creavit imitatores? si posteritas vocem praecurrentem, quam habuit ratam, secuta est?

§. XI.

q) Confirmatur haec sententia, si confirmatione eget, duabus aliis Pauli fragmentis, ex eodem ad Sabinum libro cum nostra lege defumtis, &, ut videntur, accuratissime cohaerentibus, nimirum

Legibus. 3. & 5. ff. de Usu & usufructu. l. 1. & 2. ex quibus perspicitur, Paulum ibi legata inutilis, qualia sunt legata usufructus cum moriatur legatarius, & servitutis in servitute tractasse.

§. XI.

JCTI ROMANI STOICORVM DE CORPORIBVS SOLIDIS
EORVMQVE PARTIBVS DOCTRINAM AD SVAE ARTIS
COMMODOVM TRADVXERVNT.

Quia corporum in sensu medio speciem faciunt nobilissimam illa corpora, quae Stoici appellare solida consueverant r), tantum abest, ut Jcti ea neglexerint, ut potius crebrioribus, quam alia corpora, sermonibus usurpaverint. Quod nulli mirum videri potest, qui cogitat, corpora solida esse ea, de quibus maxime iuris quaestio potest oriri, caeterorum vero usum in ipsis rerum argumentis aut nullum aut exiguum. Ego certe, parum abest, quin credam, veteres Jctos, Stoicorum quidem rerum corporalium definitionem retinuisse, sed in ea tactum, plerumque, nisi semper, solis manibus oculisque subiecisse, animadvertentes nempe, in reliquis rebus corporalibus, quae nimirum solis auribus, nairbusve subiacent, emolumentum ali- quod solidum ad rationem vitae pertinens, aut finem in arte sua fere nullum. Non urgebo verba, quae hodie in CAII institutionibus hunc in modum leguntur: *corporales sunt quae MANU tangi possunt*, cum vox *manu* ab Aniano proficisci potuit, quippe in Justiniani Institutionibus s) & Digestis t) omissa, ut
igi-

r) §. IV. p. 6. sqq.

s) §. 1. Inst. de reb. corp. & incorp.

t) L. 1. §. 1. D. de Divis. rer.

igitur, utrius compilatoris, Anjani an Tribunjani, curae maior fides habenda sit, merito dubites; sola enim ratio, quam reddidi modo, & Theophilus paraphraſtes mihi ſufficiunt, qui res quae tangi poſſunt, explicat eas, quae ſub tactum oculosque recidunt. Quod propius liceat intueri iuriſprudentiam in corpore ſolido ſtoicam, POMPONII eſt beneficium, qui u) plane σοι-κός: τρία autem genera ſunt corporum (ſolidorum) unum quod conſinetur uno ſpiritu, & graece ἑνωμένον, id eſt, unitum vocatur; ut homo, tignum, lapis, & ſimilia: alterum, quod ex contingentiſbus, hoc eſt, pluribus inter ſe cohaerentibus conſtat, quod συνμμένον, id eſt, connexum vocatur; ut aedificium, navis, armarium: tertium, quod ex diſtantibus conſtat; ut corpora plura non ſoluta, ſed uni nomini ſubieſta, veluti populus, legio, grex. Quae omnia ita ex interioribus philoſophiae ſtoicae recessibus deprompta ſunt, ut non a Iſto aliquo, ſed ab ipſo Zenone vel Seneca profecta videri poſſent. Pomponium autem huic philoſophorum ſectae addiſtiſſimum fuiſſe, praeter hanc de corporibus philoſophiam, eius cura, quam habuit verborum, comineadatio patriae, conſulatus contemptus x). & quae

n) in L. 30. pr. D. de U. & V.

lectione pag 256. ſq. 7) vid L. 44. §. 1. L. 46 §. 8. D. de furt.

x) Conſ. REINOLDI Oras. de Sexto Pomponio p. 22. & ex eo ILL. OTTO in Oras. de Stoic. verſ. Jherum philoſ. in Slavogiana col.

& SCHAUMBURG de iuriſpr. verſ. JH. rom. ſtoica c. V. §. L. p. 125. ſq.

quae exstant eius fragmenta de rem furtivam scienter accipiente, fure γ), extra omnem dubitationem ponunt. Ne autem quis solum Pomponium de corpore stoicorum solido eiusque divisione philosophiam imbibisse putet, paucis probabo, eandem toti Istorum veterum reipublicae communem fuisse. Non enim solum res, quae stoicis corpora vocantur solida, Ictis quoque corporum nomine veniunt, sed extant etiam praeter Pomponium multorum exempla prudentum, qui ipsi horum corporum divisioni stoicae inhaerentes difficillimarum quaestionum decisiones eidem accommodarunt. Quid enim aliud nisi animum philosophiae stoicae tenacissimum prodit PAVLI α) disputatio de corporibus: *at in his corporibus, quae ex distantibus corporibus* (scil. partes corporum disiunctorum sunt ipsa corpora, eaque vel unita, vel connexa) *essent, constat singulas partes retinere suam propriam speciem: ut singuli homines, singulae oves. Ideo posse me gregem vindicare, quamvis aries tuus sit immixtus: sed & te arietem vindicare posse. Quod idem in cohaerentibus corporibus eveniet. Nam si statuam meam brachium alienae statuam addideris, non posse dici brachium tuum esse, quia tota statua uno spiritu continetur. Adde Ulpianum β) qui ex Pomponio ait, non solum, singulas res vindicari, sed etiam gregem posse, ac idem de armento, & de equitio,*

α) in L. 23, D. de Rei Vind.

β) in L. 1. §. 3. D. de Rei Vind.

no, caeterisque, quae gregatim habentur, dicendum esse statuit, iuncta hac ratione: *sed enim gregem sufficit ipsum nostrum esse, licet singula capita nostra non sint: grex enim, non singula corpora vindicabuntur.* Eodem ore loquitur quoque IUSTINIANVS b) quando, grege legato, etiam eas oves, quae post testamentum factum gregi adiiciuntur, legato cedere, ex IULIANI auctoritate, ait, atque rationem huius decisionis a grege tanquam corpore soluto mutuatur, verbis Stoam redolentibus: *est autem gregis unum corpus ex distantibus capitibus, sicut aedium unum corpus (scilicet connexum) est, ex cohaerentibus lapidibus.* Nec silentio praetereundum hic est nobile illud ALFENI ex libro sexto Digestorum c) fragmentum, in quo legionem, populum, & iudicia, ad stoicorum corpora συνμημένα eorumque principia revocata deprehendi licet. Unde factum, ut omnis generis entia solida Iusti veteres corporum nomine appellare nulli dubitaverint. Ut exempli loco quid ponamus, quis nescit, inanūnatas non modo res, quae uno continentur spiritu, verum etiam homines corporum nomine venire? Illuc arborum & ea corpora, quae in specie eadem manent, corpus pro cadavere acceptum, quod in
ferri

b) §. 18. *Inst. de Legat.*

ex L. 76. *D. de Iudic.* Ubi simul huius corporum divisionis, in usucapione & rei vindicatione usus insignis ostenditur.

c) in *Leg. 76. D. de Iudiciis*, quam luculente exornavit commentario IO. GOTTFR. SCHAYMBURG in *Spec. philos. Juris consult. stoicæ*

ferri, in patriam reportari, terra condi dicitur, pertinent. In posteriori autem sensu corpore apprehenditur possessio, possidetur, quaestus fit, in corpus suum quis saevire dicitur, in vulgus datur corpus, corporis praesentia non sufficit ad auctoritatem, homines libera corpora, ac servi corpora vocantur. Ex corporibus compositis prodita in iure nostro sunt corpora instrumentorum, & rationum, corpus loci, Papiniani, Homeri, inris, atque alia, quorum partes sunt compactae, quam plurima. Ad ea denique, quibus partes disinctae sunt, corpora artificum, tabrorum, mensorum frumentii, mercatorum, negotiatorum, totius patrimonii corpus, civitates ac reliquas universitates referri oportet. Quorum in corpore iuris omnia sunt plena, & loca paulo extantiora congestit BARNABAS BRISSONIVS *d*) quae in hanc transcribi tabulam, nihil attinet.

§. XII.

INPRIMIS EAM QVAE DE PERPETVO CORPORVM SOLIDORVM FLVXV AGIT.

Quae in superioribus *e*) de perpetuo rerum fluxu & mutatione secundum doctrinam stoicorum commemoravimus, docent,

*) ADI PERILL. GEBAYERVM in
*Diss. de iure corporis evangelici va-
lidae intercedentis mutationibus an-*

ni decretorii S. I. §. II.

d) de Verb. Signif. voce corpus.

e) §. VI. p. 12. 199.

cent, philosophos eo non processisse, ut credidissent, spiritus transitu continuo, omnia singulis momentis ita mutari, ut quaelibet mutatio speciem extinguat totam, ac plane novam efficiat. Potius partium tantum ordinem atque habitum sibi persuaserunt mutari, adeoque rem quidem in omnibus eandem non manere, totam tamen non fieri aliam, sed speciem ac nomen retinere suum. Ita manet idem fluminis nomen, aqua licet transmissa sit; ita porro Seneca, quamvis omne momentum mors prioris partium habitus sit, tamen Seneca esse non desinit. Habet enim omnia in se, quae habuit, aliter habet quam habuit; ordinem saltem mutavit. Contra ea vero, si quando corpus in omnibus suis partibus, uno quasi ictu, ac momento eodem extinguitur atque ita in aliam omnino formam ac speciem redigitur, adeoque nomen mutat; tunc demum, ex doctrina stoicorum, prior desit species, novaque orta est. Eadem Jctis romanis principia fuerunt, quibus multarum iuris questionum ad vitam civilem maxime pertinentium decisiones superstruxerunt. Ita ALFENVS *f*) cum proponeretur, ex his iudicibus, qui in eandem rem dati essent, nonnullos causa audita, excusatos esse, inque eorum locum alios sumtos, & quaereretur, num singulo-

f) in L. 76. D. de Judic.

gulorum iudicium mutatio sensim facta, eandem rem, an aliud iudicium fecisset? respondit, non modo si unus, aut alter, sed & si omnes iudices mutati essent, tamen & rem eandem, & iudicium idem, quod antea fuisset, permanere. Neque id in solo evenire iudicio ait, ut nempe partibus commutatis eadem res esse existimaretur, sed & in multis caeteris rebus: nam & legionem eandem haberi, ex qua multi decessissent, quorum in locum alii sublekti essent: & populum eundem hoc tempore putari, qui ab hinc centum annis fuisset, cum ex illis nemo nunc viveret. Eadem non solum in corporibus disiunctis seu solutis, verum etiam in connexis vera esse, contendit, remque navis exemplo illustrat, quam, licet adeo saepe refecta esset, ut nulla tabula eadem permaneret, quae non uova fuisset, nihilominus eandem navem, existimandam esse ait. Haec enim si quis negaret, fore putat ALFENVS, ut ex eius ratione nos ipsi non iidem essemus, qui abhinc anno fuissetus. Et, ne huic negationi favere, suaeque doctrinae obstare videretur doctrina philosophorum, particulas nempe, ex quibus consistimus, minimas adeo, quotidie ex nostro corpore decedere, aliasque extrinsecus in earum locum accedere, distinctione rem conficit, ut nimirum, cuius rei species eadem consistit, res quoque in ipsa perpetua partium suarum mutatione, eadem, ac non, nisi mutata specie, ac nomine, nova existimanda sit. Quam distinctionem ipse quoque

quoque stoicos haud neglexisse, certum est. En ergo in Alfeni fragmento elegantem in philosophiam de perpetuo corporum fluxu stoicam, commentarium, quo multa philolophorum veterum, haec de re. loca redduntur dilucidiora. Eadem sententia POMONIO quoque fedit, qui g) corpus ex distantibus compositum, manere idem, quamvis adiectionibus vel ademptionibus partium mutatum, gregis exemplo docet: neque etiam dubitavit, quin eadem de corporibus connexis valeant, dum h) si navem legavero, & specialiter *meam* adscripsero, eamque per partes totam refecero, carina eadem inane, nihilominus hanc, mutata navem a legatario recte vindicari contendit. Similis decisio superest ex libro primo CAII de legatis ad Edictum praetoris i) ubi legatum domus utile dicitur manere, licet *particulatim* domus ita refecta sit, ut *nihil* ex pristina materia supersit. At, si ea domus simul tota destructa, aliam eodem loco testator aedificaverit, ex CAII suffragio legatum interiit. Rectissime, si stoicorum principia, & ea, quae ALFENVUS ad philosophandum studio excitatus dixit, spectemus, cum destructione speciem mutaverit suam domus. Hac regula ex fluxu corporum so-

Rdorum

g) in L. 30. §. 2. D. de P. & gat. r.

P.

i) in L. 69. §. 2. D. cit. cit.

h) in L. 24. §. 4. D. de Le.

lidorum perpetuo & inde pendente vel mutatione, vel transformatione seu extinctione hausta, ususfructus quoque interitum veteres metiebantur. Sane secundum eam adcuratissime sunt verae de interitu ususfructus conclusiones VLPIANI *k*), cuius sententia, non tantum, si aedes ad aream redactae sint, ususfructus extinguitur, verum etiam, si demolitis aedibus testator novas restituerit: plane vero si per partes reficiat, licet omnis domus nova facta sit, aliud dicendum est. Ita porro eodem Icto teste extinguitur ususfructus *agri* vel *loci*, si fuerit inundatus, ut stagnum iam sit, aut palus: *stagni*, si exaruerit sic, ut ager sit factus: *silvae*, si hac caesa, illic sationes deinde factae: *massae*, ex qua post vasa facta, vel contra: *ornamenti*, postea dissoluti aut transfigurati: *quadrigae* equorum, si unus ex equis decesserit, quoniam quadriga esse desit. Contra ea non perit ususfructus *equorum*, ex quibus unus moritur, sed remanet in reliquis: *arvi*, si dein vineae sint positae, vel contra. Plane eximia sunt, quae PAVLVS *l*) contra Celsum aliosque de interitu rei promissae, ac inde perfecta liberatione, olim disputaverat, ac regulae Alfeni de corporum interitu ac mutatione adcommodatissima. Nempe, cum quis rem profanam, aut Stichum, hominem alienum, dari promi-

k) in L. 10. D. *Quib. mod. Obl. et L. 98. §. 8. D. de solut. et Liberas.*
usufr. vel us. amitt.

l) in L. 81. §. 5. D. de Verb.

promiserit, liberabitur, si res facta esse coeperit, aut sine
 iactō ejus Stichus ad libertatem pervenerit. Nec, ut Celsus pu-
 tavit, revocabuntur in obligationem, si rursus lege aliqua, &
 res sacra profana esse coeperit, & Stichus ex libero servus
 effectus sit; in perpetuum enim per has mutationes sublata
 obligatio restitui nequit, ac res alia, & servus alius esse vide-
 tur. Nec placuit PAVLO exemplum, quo tanquam argumen-
 to contrario usus fuerat Celsus, puta, *si navem, quam tu pro-*
misisti, dominus dissolverit, deinde iisdem tabulis compegerit,
teneri te; nam inter hoc & speciem a se allatam dissimilitudi-
 nem hanc esse satis acute statuit, quod hic eadem sit navis,
 quam te daturum spondidisti, ut videatur magis obligatio
 cessare quam extincta esse. Quare tunc demum Celsi exem-
 plum homini manumisso, & rei profanae in sacram mutatae
 simile fore credidit, si ea mente solutam esse navem posueris,
 ut in alios plane usus converterentur tabulae, deinde, mutato
 consilio, easdem in formam navis iterum compositas, quo-
 niam hac demum posita circumstantia, alia videri possit poste-
 rior navis, sicut ille alius homo, & illa, alia res. Iisdem
 nititur principiis sequens decisio: aream promissi alienam, ip-
 ea dominus insulam aedificavit, an area, hinc stipulatio ex-
 tincta sit? olim quaesitum est: negavit PAVLVS, & rectissime
 quidem

quidem. Non enim desit in rerum natura esse, potius pars insulata area est, eaque maxima, cui etiam superficies cedit. Quare & peti potest area, & aestimatio ejus solvi debet. Constat ex his, ni fallor, Jcti veteres in decidendis de corporibus connexis atque disiunctis, quaestionibus variis, stoicorum principiis, etiam iis, quae de perpetua mutabilitate, cui corpora subjacent, quantum tribuerint; neque mihi dubium est, quin iidem ex ipsorum etiam *scitorum corporum* fluxu physico interdum decidendi rationem petierint. Quid enim aliud nisi porticum sapit ista CELSI iurisprudencia *m*); si libertus operas patrono exhibuerit, non officiales, sed fabriles, veluti pictorias, quas putat se debere, eam esse causam operarum, ut non sint eadem, neque eiusdem hominis, neque eidem exhibeantur: quod plerumque robur hominis, aetas temporis, opportunitasque naturalis, mutet causam operarum.

Constitueram longius progredi, atque Jctorum de corpore tanquam toto aliquo *n*) philosophiam describere, descriptae deinceps

m) in L. 26. §. 12. D. de Condit. indeb. Conf. SCHAUMBERG, l. c. p. 263.

n) Quam corporis significacionem determinet, & exemplis illustrat PRILL, GRÆVÆR l. c. §. l.

deinceps doctrinam de partis evictione subiicere; sed & amplitudo in campo, & descriptionis ipsius genus monet; ut, quae exorsus sum, alio tempore, pertexam, nunc vero ad ipsum, quod scribendi occasionem mihi suppeditavit, officium orationem convertam. Scilicet quando **AVGVSTISSIMI REGIS** clementia, quam pietate veneror demississima, factum est, ut professoris iurium ordinarii provincia exornarer, ex lege regia novi muneris auspicio oratione solenni capiam, proximo Saturni die, qui **XIV mensis Febr. est, inde ab hora XI de studiis juris romani chronologici diligentius excolendi necessitate** verba facturus. Quae solennia indicentis animum subit recordatio insolitae illius & tantum non invidendae felicitatis, quae ex aliquo iam tempore academia fruitur nostra, dum praesentes contuentur **SERENISSIMOS HASSIAE PRINCIPES**. Hos si exorare vellem, ut gratiosissima exoptatissimaque praesentia sua celebrarent consecrarentque muneris mei auspicio, vereor, ne ipsorum clementia abuti viderer: orandi tamen necessitatem quandam veneratio excelsae virtutis, quae in ipsis estulget, mihi imponit, veniam ipsa virtus indulget. Ut vero **MAGNIFICVS ACADEMIAE PRORECTOR, ILLUSTRISSIMI COMITES ACADEMIAE PROCERES AC PROFESSORES OMNIUM ORDINVM CELEBERRIMI & IL-**

LVSTRES

LVSTRES GENEROSISSIMI NOBILISSIMIQUE COMMILITON
 sentia sua haec solennia cohonestare ne dedici
 omni, que par est, pietate ac observantia, rogo at
 tendo.

---

p. 6. sit manu, l. *fit manu*, p. 7. superficiei, l. *superfici*
 p. 9. conficit, l. *conficit*, p. 14. in in, l. *in*, p.
 duabus aliis, l. *duabus aliis* p. 30. naitbusve, l. *naitbusve*
burve.

LIVSTRES GENEROSISSIMI NOBILISSIMIQUE COMMILITONES pro-
sentia sua haec solennia cohonestare ne dedignentur,
omni, qui par est, pietate ac observantia, rogo atque con-
tendū.

---

p. 6 sit manu, l. *fit manu*, p. 7. superficiei. l. *superficiet*,
p. 9. conficit, l. *conficit*, p. 14. in in, l. *in*, p. 29.
duabus aliis, l. *duabus aliis* p. 30. nairbuave, l. *nari-
buave*.

